

การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

Strategy Development for Educational Resource Management of Secondary Schools
Under The secondary Educational Service Area Office Kalasin

กุสมาวดี พลเรือนทอง

กฤษกนก ดวงชาตม

ปองภพ ภูจอมจิตร

สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Kusumawadee Phonrueangthong

Kritkanok Duangchatom

Pongphop Phoojomjit

Ph.D. (Education Management) Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail : pongpopdirector@gmail.com

วันที่รับบทความ: 9 กรกฎาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 20 กรกฎาคม 2566; วันตอบรับบทความ: 22 กรกฎาคม 2566

Received: July 9, 2023; Revised: July 20, 2023; Accepted: July 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ และ 2) เสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวชี้วัด และกลุ่มตัวอย่าง 322 คน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เครื่องมือ การวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ระยะที่ 2 เสนอ ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 17 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร่วมการประชาพิจารณ์ จำนวน 34 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่า $PNI_{Modified} = 0.30$ โดยด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น สูงสุด คือ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการวางแผน รองลงมาได้แก่ การบริหารทรัพยากรทาง

การศึกษาด้านการประเมินผล และการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการดำเนินงานตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) บุคคล 2) งบประมาณ 3) วัสดุอุปกรณ์ และ 4) ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้างและแหล่งเรียนรู้

2. ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 9 ยุทธศาสตร์รอง และมี 43 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ และมีผลการประเมินยุทธศาสตร์ด้านความเหมาะสมและด้านความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนายุทธศาสตร์, การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current conditions, desirable conditions and needs assessment for the management of educational resources in secondary schools under the secondary educational service area office Kalasin. and 2) proposed a strategy for educational resource management of secondary schools under the secondary educational service area office Kalasin, The research was divided into 2 phases. Phase 1. Studied the current situation desirable and needs assessment, The target group is 7 experts to examine components and indicators. and a sample of 322 people to study the current conditions, desirable conditions . The research tools were interview forms and questionnaires. The confidence value of the whole version was equal to .94. Phase 2. proposed a strategy for managing the educational resources of secondary schools. The target group is a group of 17 experts in the workshop and a group of 34 experts participating in the public hearing. The research results found that

1. The overall current condition is average at a moderate level. The overall desirable condition was at a high level. Overall needs assessment were PNI Modified = 0.30. The aspect with the highest needs index was educational resource management and planning. followed by management of educational resources in the field of assessment and management of educational resources in operation, respectively. The components of educational resources consisted of 1) Human resource, 2) Money resource, 3) Material resource, and 4) Premise resource.

2. Educational resource management strategies of secondary schools under the secondary educational service area office Kalasin, consists of 4 main strategies, 9 secondary strategies, and 43 strategies at the operational level. And the results of the strategic evaluation in terms of suitability and consistency were at a high average level. The possibility part and overall usefulness were at the highest average level.

Keyword : Strategy Development, Educational Resource Management, Secondary Schools

บทนำ

ทรัพยากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานของผู้บริหารดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อหน่วยงานสถานศึกษาในการบริหารงานทางการศึกษา ดังนี้ 1) เพื่อสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมจำเป็นต้องใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น คน เงิน วัสดุ หรือสิ่งอื่น ๆ ถ้าหากไม่มีทรัพยากรแล้วการดำเนินกิจกรรมก็ไม่สามารถดำเนินไปได้ หรืออาจทำได้แต่ไม่สามารถได้ผลดีได้ 2) เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่หน่วยงานนั้น เช่น การจัดหาทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำงาน 3) เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมใหม่ ๆ การบริหารทรัพยากรนอกจากจะเป็นการบริหารเพื่อให้หน่วยงานดำเนินกิจกรรมปกติธรรมดาของหน่วยงานแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรเพื่อแสวงหาความคิดใหม่ ๆ ด้วย และ 4) เพื่อเป็นการกระจายทรัพยากรในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ ในการบริหาร เช่น เกณฑ์ความรีบด่วนของงาน เกณฑ์ความสอดคล้องกับนโยบายหรือภารกิจหลัก และเกณฑ์ความจำกัดของทรัพยากร เป็นต้น (ปรีชา คัมภีรปรกรณ์ และคณะ, 2556) สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่สรุปเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษาว่าเป็นปัจจัยที่มีผลและเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา สามารถสนับสนุนให้จัดการศึกษาประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย มีส่วนสำคัญโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการอาคารสถานที่ ทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความสำคัญทำให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียน และช่วยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพและส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษา และแนวคิดของสมศักดิ์ คงเที่ยง (2552) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามจุดมุ่งหมายในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรด้านบุคคล ทรัพยากรด้านวัสดุ

อุปกรณ์ ทรัพยากรด้านงบประมาณ และทรัพยากรด้านอาคารสถานที่ หากผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ก็อาจทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการได้ตามจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดหรือไม่ได้ประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของไทยยังขาดประสิทธิภาพ สาเหตุมาจากหลายส่วน เช่น ขาดความรู้ด้านการบริหาร ทรัพยากรไม่เพียงพอ

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากผลลัพธ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับทรัพยากร นโยบาย และการปฏิบัติทางการศึกษาค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามทรัพยากรที่เพียงพอก็มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนผู้เรียนให้มีโอกาสที่ดีในการเรียนรู้ โดยหากทรัพยากรเพื่อการศึกษาถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ทรัพยากรที่ใช้ในการลงทุนทางการศึกษา ได้แก่ การเงิน บุคคล และวัสดุ และเวลาที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ ผลการประเมินดังกล่าว การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการจัดสรรทรัพยากรภายในระบบการศึกษาและโรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อย่างไรก็ตามการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต้องอาศัยหลักการที่ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่อยู่ภายใต้มาตรการการบริหารภาครัฐ ภายใต้การควบคุมดูแลจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้มีข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีการใช้อย่างประหยัด คุ่มค่ามากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาบางแห่งที่ขาดแคลนงบประมาณ หรือมีงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งบุคลากร ทำให้มีข้อด้อยในการจัดการเรียนการสอน และถือเป็นสาเหตุที่เชื่อมโยงไปสู่ทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู และคุณภาพของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) การมียุทธศาสตร์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะยุทธศาสตร์เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

การพัฒนายุทธศาสตร์ (Strategic Planning) เป็นการวางแผนที่นำมาใช้เพื่อกำหนดแผนการทำงานด้านต่าง ๆ ในระยะยาวอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการก้าวไปในอนาคต มีการพิจารณาความสามารถขององค์กร วิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อคิดค้นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ (กิตติชัย อุดมศักดิ์ศรี, 2561) ดังนั้นการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจึงสำคัญมากสำหรับสถานศึกษา ที่มีทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) 3) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การจัดการ (Management) และที่ดิน อาคารสิ่งก่อสร้างและแหล่งเรียนรู้ (Premise Resource) ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย จุดเน้น และนโยบายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อีกทั้งยังหมายรวมถึงการได้รับโทษทางวินัยที่เกิดจากการปฏิบัติที่ผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจจนเกิดการทุจริตคอร์รัปชันต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายหลักของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษานั้นก็มีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ เพื่อการบริหารจัดการ

การศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการศึกษาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ฉะนั้นการมียุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากที่มาและความสำคัญของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษามัธยมศึกษา จึงได้กำหนดประเด็นการวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลสารสนเทศและยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสม และนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมถึงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ
2. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยตามระยะของการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเพื่อตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดองค์ประกอบของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ประชากร จำนวน 1,935 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 76 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 54 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 22 คน และ 2) ครูผู้สอน จำนวน 1,896 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 76 คน โดยผู้วิจัยกำหนดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ และ 2) ครูผู้สอน จำนวน 246 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนในแต่ละสหวิทยาเขตตามการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือแบบกระจายอำนาจ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบทรัพยากรทางการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource) 2) การบริหารทรัพยากรด้านงบประมาณ (Money Resource) 3) การบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material Resource) และ 4) การบริหารทรัพยากรด้านที่ดินอาคารสิ่งก่อสร้างแหล่งเรียนรู้ (Premise Resource)

ระยะที่ 2 เสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ กำหนดขอบเขตตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

1. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 4 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 4 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 5 คน และเสนอความคิดเห็น และหาข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในซึ่งเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ และสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งเป็นโอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพแวดล้อมภายในซึ่งเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ และ สภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งเป็นโอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทรัพยากรด้านบุคคล (Human Resource) 2) ทรัพยากรด้านการเงิน (Money Resource) 3) ทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material Resource) และ 4) ทรัพยากรด้านที่ดินอาคารสิ่งก่อสร้างแหล่งเรียนรู้ (Premise Resource)

ขั้นตอนที่ 2 การร่างยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการต่อเนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาภาพลื่นจู้ และข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยนำข้อมูลและผลการศึกษาดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดร่างยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นจู้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing)

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 34 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นจู้ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น และการตรวจสอบยืนยัน พร้อมทั้งการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นจู้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ร่างยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นจู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นจู้

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ศึกษาและสังเคราะห์หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นรายละเอียดในการศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการพัฒนายุทธศาสตร์ และองค์ประกอบและตัวชี้วัด การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

1. กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2. สร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การประเมินผล มีความครบถ้วนเพียงพอ หรือไม่ ในการนำไปพัฒนายุทธศาสตร์การบริหาร

ทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุ และควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุง แกไขจากที่ผู้วิจัยนำเสนออะไรบ้าง

ประเด็นที่ 2 องค์ประกอบและตัวชี้วัดทรัพยากรทางการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource) 2) การบริหารทรัพยากรด้านงบประมาณ (Money Resource) 3) การบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material Resource) และ 4) การบริหารทรัพยากรด้านที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้างและแหล่งเรียนรู้ (Premise Resource) มีความครบถ้วนเพียงพอ หรือไม่ ในการนำไปพัฒนา ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุ และควรเพิ่มเติม หรือปรับปรุง แกไขจากที่ผู้วิจัยนำเสนออะไรบ้าง

3. สรุปผลการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากนั้นปรับปรุงแกไข องค์ประกอบของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ตามผลการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัด และปรับปรุงแกไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และสาขาวิชาเขตของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1) นำผลการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ปรับปรุงแกไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 มาสร้างแบบสอบถามการวิจัย โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective

Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักวิชาการหรืออาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 2 คน และผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน จากนั้นพิจารณาเลือกข้อความจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีค่า IOC = 0.60 ขึ้นไป โดยกำหนดระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จากการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ดังนี้

+ 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC)

ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าตั้งแต่ .60-1.00

3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 15 คน และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 15 คน เนื่องจากจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) Cronbach, 1970) โดยกำหนดเกณฑ์ว่าต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .50 ขึ้นไป สรุปผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน จากจำนวน 322 ชุด สรุปได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 318 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.77

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 วิเคราะห์ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

1) นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่าง โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยความเป็นจริงในปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNI_{Modified} โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือระดับความต้องการ (สภาพที่พึงประสงค์)

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน)

ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

2) นำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ตามค่า Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) จากมากไปหาน้อย เพื่อเรียงลำดับองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด นำไปสร้างเป็นยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ และนำไปศึกษาผลการใช้รูปแบบในระยะการวิจัยต่อไป

ระยะที่ 2 การเสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอความคิดเห็น และหาข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในซึ่งเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการบริหาร

ทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์ และสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งเป็นโอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้รับทราบข้อมูลและผลการศึกษาในเบื้องต้น

2. ผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในซึ่งเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์ และสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งเป็นโอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทรัพยากรด้านบุคคล 2) ทรัพยากรด้านการเงิน 3) ทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ทรัพยากรด้านที่ดิน อาคารสิ่งก่อสร้าง และแหล่งเรียนรู้

3. สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ และร่างเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การร่างยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

การร่างยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์ และข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่ได้ข้อมูลสภาพแวดล้อมของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลและผลการศึกษาดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดร่างยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์

ขั้นตอนที่ 3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing)

การประชาพิจารณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น และการตรวจสอบยืนยัน พร้อมทั้งการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์ครั้งนี้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 34 คน มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสสินธุ์ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชาพิจารณ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชาพิจารณ์ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากประเด็นข้อคิดเห็นและเสนอแนะ

3. การประเมินยุทธศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชาพิจารณ์ จำนวน 34 คน โดยใช้แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคอร์ต (Likert) โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

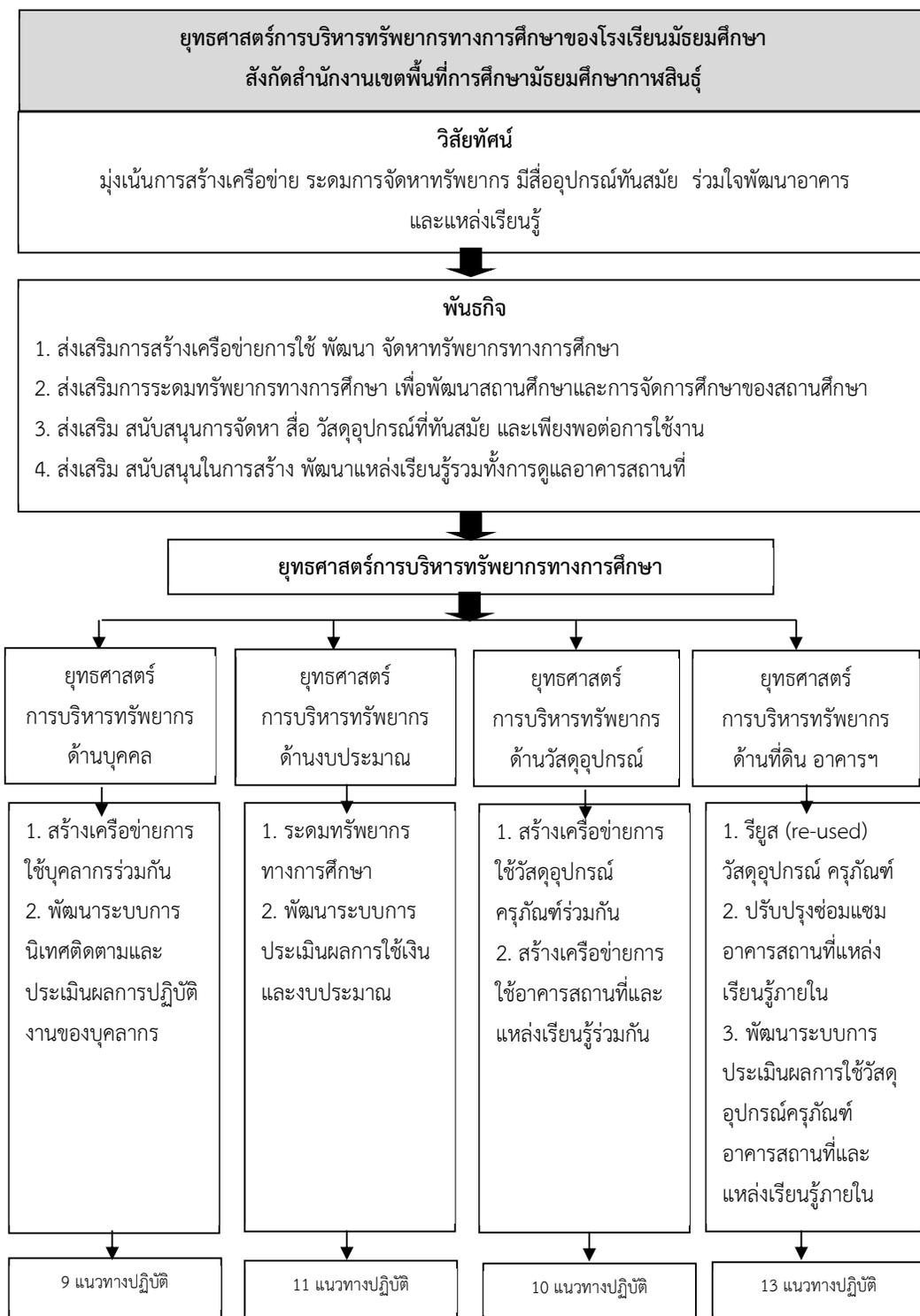
1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารทรัพยากร ทางการศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI _{modified}	ลำดับที่
	Mean	แปลผล	Mean	แปลผล		
1. ด้านการวางแผน	3.40	มาก	4.61	มากที่สุด	0.36	1
2. ด้านการดำเนินงาน	3.56	มาก	4.43	มาก	0.24	3
3. ด้านการประเมินผล	3.38	ปานกลาง	4.39	มาก	0.30	2
เฉลี่ย	3.45	ปานกลาง	4.48	มาก	0.30	-

สรุปผลโดยรวมสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การดำเนินงาน 2) การวางแผน และ 3) การประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน และ 3) การประเมินผล ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่า PNI_{Modified} = 0.30 ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวางแผน รองลงมา คือ การประเมินผล และการดำเนินงาน ตามลำดับ

2. ผลการเสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

สรุปยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 9 ยุทธศาสตร์รอง และมี 43 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านบุคคล ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์รอง และ 9 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ 2) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านงบประมาณ ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์รอง และ 11 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ 3) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์รอง และ 10 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านที่ดิน อาคารสิ่งก่อสร้าง และแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์รอง และ 13 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ ส่วนสรุปผลการประเมินยุทธศาสตร์ จากการประชาพิจารณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 34 คน สรุปด้านความเหมาะสมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสอดคล้องโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสรุปด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล และด้านการดำเนินงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจุบันยังมีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามระเบียบขั้นตอนเท่าที่ควร โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการประเมินผลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ต้องมีการพัฒนาเป็นลำดับแรก ส่วนผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากนั้น ก็ยังถือว่าต้องมีการพัฒนาด้วยเช่นเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการวางแผนที่มีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด ซึ่งถือได้ว่าสอดคล้องกับหลักบริหารโดยทั่วไปที่ต้องเริ่มด้วยการวางแผนก่อนการดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่สรุปผลการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการวางแผนมีค่า PNI Modified สูงสุด ซึ่งเป็นไปดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ ภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนต่าง ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับคณีย์เทียนพุก (2543) กล่าวไว้ว่ากระบวนการดำเนินยุทธศาสตร์ที่สำคัญ มีอยู่ 2 เรื่อง คือ 1) เป็นการบูรณาการ

การวางแผน การกำหนดวิสัยทัศน์ และการเรียนรู้เข้าด้วยกัน 2) การดำเนินยุทธศาสตร์ คือ วงจรการเรียนรู้ที่เหมือนกับวงจรคุณภาพของ Deming คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข (Plan-Do-Check-Act)

2. ผลการเสนอยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลินธุ์ สรุปผลยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านบุคคล มี 2 ยุทธศาสตร์รอง และ 9 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ 2) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านงบประมาณ ประกอบด้วย มี 2 ยุทธศาสตร์รอง และ 11 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ 3) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ มี 2 ยุทธศาสตร์รอง และ 10 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรด้านที่ดิน อาคารสิ่งก่อสร้าง และแหล่งเรียนรู้ มี 3 ยุทธศาสตร์รอง และ 13 ยุทธศาสตร์ระดับแนวทางปฏิบัติ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) การบริหารสถานศึกษาเป็นการที่ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเด่นชัดเป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้อย่างชัดเจนซึ่งใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ การประเมินผล และการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน การสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและนักเรียนมีคุณภาพอันพึงประสงค์ของสังคม และจันทรานี สงวนนาม (2553) ที่ได้กล่าวว่าการบริหารงานในทุกองค์การ ไม่ว่าจะขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบ หรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4 M ดังนี้ 1) คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันทำงาน 2) เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนขององค์การ 3) วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ 4) การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557) ทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารการศึกษาต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน ที่เรียกว่า 4M'S คือ 1) Man (กำลังคน) เนื่องจากใช้กำลังคนมากกว่าหน่วยงานประเภทอื่น 2) Money (เงิน) ในด้านงบประมาณหน่วยงานการศึกษาใช้งบประมาณมากที่สุด 3) Materials (วัสดุสิ่งของ) วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการศึกษาพบว่ามีค่าใช้จ่ายในวัสดุสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ มากที่สุดที่รัฐลงทุนให้ในแต่ละรอบปี และ 4) Management (ระบบบริหารจัดการ) ระบบบริหารการศึกษามีความซับซ้อนในเชิงบริหารมากกว่าการจัดการธุรกิจอื่น การศึกษามีความต้องการระบบบริหารที่ดี มีกำลังคนที่มีมากที่สุด กำลังเงินและกำลังวัสดุที่มากที่สุดกว่างานธุรกิจด้านอื่น

ในส่วนสรุปผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลินธุ์ จากการประชาพิจารณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยม สรุปด้านความเหมาะสมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่

ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสอดคล้องโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดนั้นถือได้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมประชาพิจารณ์เห็นสอดคล้องกันว่า ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดในการนำไปพัฒนาหรือดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการตรวจสอบและยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงในระยะของการเสนอยุทธศาสตร์มีกระบวนการศึกษาสภาพปัญหาและการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในภายนอก (SWOT analysis) โดยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมาร่วมกันศึกษา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการร่างเป็นยุทธศาสตร์ แล้วนำเสนอยุทธศาสตร์เข้าสู่กระบวนการประชาพิจารณ์ (Public Hearing) โดยมีผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ จำนวน 34 คน โดยมีการเสนอแนวคิด แนะนำ และการซักถามในประเด็นที่หลากหลายเกี่ยวกับการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จากการอภิปรายดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่การประเมินยุทธศาสตร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์มีความต้องการจำเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้นจึงเป็นแนวทางให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษา สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพโดยตรงต่อการบริหารการศึกษา

2. จากผลการวิจัยที่สรุปว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการวางแผน มีความต้องการจำเป็นการสูงสุด หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์หลักในการนำไปพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการวางแผนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย อุดมศักดิ์ศรี. (2561). การพัฒนายุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ด้านข้าวเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชาวนาจังหวัดชัยนาท. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 10(2), 211-224.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์ .
- दनัย เทียนพุด. (2543). *วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ STRATEGIC PROFILE*. กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี : ตีรณสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชา คัมภีรปกรณ และคณะ. (2556). *การบริหารทรัพยากรการศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). *การบริหารงานวิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2552). *ทรัพยากรทางการศึกษา สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *ทรัพยากรเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาในระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement.